

TURUN KAUPUNGIN HYVINVOINTITOIMIALAN 75-VUOTISNEUVOLA
– VÄLIRAPORTTI

Marika Salminen
Erityisasiantuntija, Turun kaupunki, Hyvinvointitoimiala/sairaalapalvelut
FT, dosentti

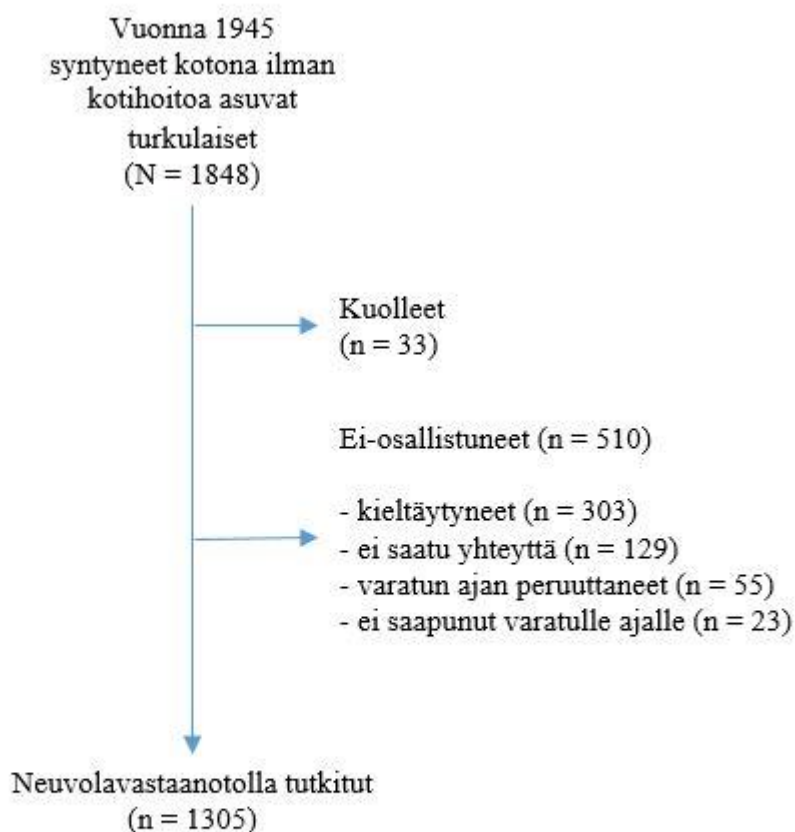
Laura Viikari
Osastonlääkäri, geriatrian el, Turun kaupunginsairaala/Geriatriinen poliklinikka
LT, dosentti

Juhani Juhola
Ylilääkäri, Turun kaupunki, Hyvinvointitoimiala/sairaalapalvelu

1. Neuvolahankkeen tausta ja tämänhetkinen tilanne

Turun kaupungin hyvinvointitoimialan 75-vuotisneuvolatoiminta alkoi 2.1.2020. Kyseessä oli alkujaan kaksivuotinen pilottihanke, jonka kohderyhmänä oli vuosina 1945 ja 1946 syntyneet kotona itsenäisesti, ilman vanhuspalveluiden kotihoitoa, asuvat turkulaiset. Hankkeen tarkoituksena on arvioida ikäneuvolatoiminnan toteutettavuutta sekä sitä, pystytäänkö ikäneuvolatoiminnan avulla vähentämään tulevaa palvelujen tarvetta ja niistä aiheutuvia kustannuksia oikea-aikaisilla ehkäisevillä toimilla puuttamalla valtimotautien riskitekijöihin, gerasteniaan, toimintakykyyn ja yksinäisyyteen. Tulosten pohjalta on tarkoitus luoda valtakunnallinen suositus neuvolatoiminnan järjestämisestä ikääntyneille.

Vuoden 2020 aikana oli tarkoitus toteuttaa vuonna 1945 syntyneiden neuvolatarkastukset. Koronatilanteen takia 1945 tarkastukset venyivät 2021 loppukevääseen. Vuosien 2020 ja 2021 aikana neuvolassa kävi yhteensä 1305 (71,9 % kutsutuista) 75-vuotiasta turkulaista (Kuvio 1).

Kuvio 1. 75-vuotisneuvolan vuonna 1945 syntyneiden tutkimuksen kulkukaavio

Tällä hetkellä on käynnissä kuusi kuukautta neuvolakäynnin jälkeen toteutettavat seurantasoirot 1945 syntyneille. Seurantasoirotjen tarkoituksena on selvittää, miten neuvolatarkastuksen perusteella ehdotetut muutokset (esim. terveystyötytymisessä ja lääkityksessä) ja toimenpiteet (esim. jatkotutkimukset) ovat toteutuneet, motivoida asiakkaita huolehtimaan terveydestään ja toimintakyvystään sekä pyytää palautetta neuvolakäynnistä.

2. Aineiston alustavien analyysien tuloksia

Neuvolassa ajalla 2.1.–24.8.2020 käyneistä (n = 352) (koronatauko 17.3.–3.8.2020) kerättyä aineistoa on jo alustavasti analysoitu. Kyseisenä aikana neuvolassa kävi 127 (36 %) miestä ja 225 (64 %) naista. Seuraavaksi esitetään analyysien keskeisimmät tulokset.

2.1 Terveys

Neuvola-asiakkaiden terveydestä tärkeimpänä ennaltaehkäisyä ja/tai hoitoa vaativina asioina nousivat esille sydän- ja verisuonisairauksien sekä niiden riskitekijöiden ja lievän kognition aleneman riskin yleisyys. Puolella neuvola-asiakkaista oli verenpainetauti ja vajaalla puolella korkea veren kolesterolitaso. Yli puolella oli käytössä verenpainelääkitys ja/tai veren kolesterolitasoa alentava lääkitys. Noin kolmanneksella oli diabeteslääkitys. Puolella asiakkaista oli diabetes tai vähintään suuri riski sairastua diabetekseen seuraavan 10 vuoden aikana. Yli 40 % oli lihavia, ja vyötärön ympärysmittan perusteella vajaalla puolella miehistä ja yli puolella naisista oli huomattava terveystyrisä. Lisäksi 43 %:lla oli kohonnut riski lievään kognition alenemaan.

Alakulosta ja masentuneisuudesta viimeisen kuukauden aikana ilmoitti kärsineensä 11 % neuvola-asiakkaista. Itsensä yksinäiseksi toisinaan tai aina koki 25 %. Asiakkaista 73 % arvioi elämänlaatunsa erittäin hyväksi tai hyväksi.

Sairaanhoitajan vastaanotto johti jonkinlaiseen jatkotoimenpiteeseen ja/tai muutosehdotukseen 311 asiakkaan (88 %) kohdalla. Jatkotoimenpiteitä olivat esim. ajanvaraus terveyskeskukseen, yhteydenotto kolmannen sektorin toimijaan, ajanvaraus/ohjaus geriatriselle poliklinikalle, suun terveydenhuoltoon, palveluohjaukseen, muistikoordinaattorille, ravitsemusterapeutille ja psykiatriselle sairaanhoitajalle. Muutosehdotuksia esitettiin muassa ravitsemukseen, painonhallintaan ja lääkitykseen. Lisäksi kaikille jaettiin hoitotah-
tolomake.

2.2 Fyysinen toimintakyky

Suurin osa asiakkaista oli vielä toimintakyvyltään itsenäisiä (93 %) ja kykeni kävelemään 400 metriä (n. yhden korttelin matkan) vaikeuksitta (89 %). Viidennes oli kaatunut vähintään kerran viimeisen vuoden aikana. Noin kolmannes raportoi liikunnan harrastamisensa vähentyneen kuluneen vuoden aikana. Clinical Frailty Scale -mittarin perusteella 13 % asiakkaista oli fyysisen toimintakykynsä osalta jo hyvin lähellä avun tarvetta; 33 % oli vielä hyvin pärjääviä, joiden lääketieteelliset ongelmat olivat hallinnassa, mutta joiden fyysinen aktiivisuus oli vähäistä.

Fysioterapeutin suorittaman fyysisen toimintakyvyn kartoituksen perusteella 250 asiakkaalle (71 %) suositeltiin jotakin jatkotoimenpidettä tai muutosta (esim. ravitsemusohjeistus, ohjeistus lihasvoiman lisäämiseksi, ohjaus liikuntapalvelukeskuksen, liikuntatoimen ja/tai kolmannen sektorin palveluihin, ohjaus tasapainokouluun). Lisäksi kaikille asiakkaille jaettiin proteiiniesite, ja lähes kaikki saivat ohjeistuksen itsenäiseen liikunnan harrastamiseen.

2.3 Palaute

Neuvola-asiakkaisiin otettiin puhelimitse yhteyttä kuusi kuukautta neuvolakäynnin jälkeen. Yhteydenoton tarkoituksena oli tiedustella neuvolakäynnin yhteydessä ehdotettujen jatkotoimenpiteiden ja muutosten toteutumista, muistuttaa ja motivoida asiakkaita huolehtimaan terveydestään ja toimintakyvystään sekä pyytää palautetta neuvolakäynnistä. Seurantasoittojen yhteydessä kerättyä tietoa on tähän mennessä analysoitu 256 asiakkaan osalta.

Ehdotetuista jatkotoimenpiteistä ja/tai muutoksista parhaiten oli noudatettu ravitsemukseen liittyviä muutosehdotuksia: 87 % asiakkaista, joille ko. muutosehdotuksia oli suositeltu, ilmoittivat noudattaneensa saamia ohjeita vähintään melko hyvin. Lääkitykseen tehdyt muutokset olivat toteutuneet vähintään melko hyvin 78 %:lla, ja painonhallintasuositukset 70 %:lla. Heikoimmoin olivat toteutuneet liikunnan harrastamiseen annetut ohjeistukset (40 %:lla) ja liikunta- ja/tai kulttuuritoimen sekä kolmannen sektorin tilaisuuksiin/palveluihin osallistumisehdotukset (14 %:lla). Viimeksi mainittujen suositusten suhteellisen heikkoon toteutumiseen on koronatilanteella saattanut olla vaikutusta.

Lähes kaikki (96 %) olivat erittäin tyytyväisiä tai tyytyväisiä neuvolakäyntiinsä. Parhaina ja hyödyllisimpinä asioina neuvolakäynnistä mainittiin seuraavat asiat: kokonaiskuvan saaminen omasta terveydestä,

miellyttävä ja kannustava kohtaaminen ja keskustelu, ikäihmisten huomioiminen kokonaisuutena, huolenpito ikäihmisistä, laajat laboratoriotutkimukset sekä tiedonsaanti, ohjaus ja neuvonta. Neuvolavastaanotoista toivottiin pysyvää toimintaa.

2.4 Ei-osallistuneet

Vuonna 1945 syntyneistä turkulaisista 510 ei osallistunut neuvolatarkastukseen. Kieltäytyneistä 161 (31,5 %) vastasi kuitenkin lyhyeen puhelinhaastatteluun, jossa tiedusteltiin heidän terveyteensä ja toimintakykynsä liittyviä asioita.

Syitä neuvolatarkastuksesta kieltäytymiselle olivat menossa olevat hoidot, säännöllinen tarkastuksissa/hoidoissa käyminen, hyvä kunnon vuoksi neivolakäynnin tarpeettomaksi kokeminen, liikkumisen hankaluus sekä koronatilanne. Yhteensä 129 neuvolaan kutsuttavaan ei saatu useista yrityksistä huolimatta lainkaan yhteyttä.

3. Turun kaupungin 75-vuotisneuvolan jatko

Vuoden 2021 lopulla on tarkoitus aloittaa vuonna 1946 syntyneiden itsenäisesti kotona ilman vanhuspalveluiden kotihoitoa asuvien turkulaisten kutsuminen neuvolatarkastuksiin. Heitä on yhteensä hieman yli 2000. Vastaanotot on tarkoitus alustavan aikataulusuunnitelman mukaisesti toteuttaa kahden sairaanhoitajan ja 1 fysioterapeutin (50 %) toimesta ajalla joulukuu 2021–toukokuu 2023. Tämän jälkeen jatkuvat vielä kuuden kuukauden seurantasoitot marraskuussa 2022–toukokuussa 2023 neivolassa asioineille. Soitot hoidetaan yhden sairaanhoitajan toimesta vuoden 2023 loppuun mennessä.